

ATATÜRK VE 75. YILINDA CUMHURİYET

Dr. Cengiz DÖNMEZ*

GİRİŞ

İnsanlar, toplum olma bilincine ulaştıkları dönemlerden itibaren, belirli sistemler içerisinde yaşamaya başlamışlardır. Toplumların millet olma vasfını kazanmalarıyla birlikte de, devlet denilen tüzel kişilikler vücuda getirilmiştir. Tarihî süreçte insanoğlunun teşkil ettiği en büyük organizasyon olan devletler, toplumların bilgi seviyelerinin artmasına bağlı olarak, şüphesiz daha iyi sistemlerle yönetilir olmuşlardır.

Günümüzde insanoğlunun, sınırları belli bir ülke, aynı siyasî otoriteye tâbî bir toplum ve kendisinden üstün bir güce bağımlı olmayan bir kuvvet, yani millî egemenlik gibi, üç temel unsura dayanan devletleri¹ yönetmek için başvurduğu en çağdaş ve en modern sistem kuşkusuz cumhuriyettir. Bu sebeple cumhuriyet, Atatürk tarafından Türk Milletine layık bir idare şekli olarak görülmüş ve Türkiye'ye getirilmiştir.

1. Cumhuriyet Nedir?

Cumhuriyet dilimize Arapça cumhur kelimesinden gelmiştir. Cumhur; kelime olarak halk, ahali, büyük kalabalık demektir² ve toplu bir halde bulunan kavim veya milleti ifade etmek için kullanılır³.

* G.Ü. Rektörlüğü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü Okutmanı.

1 Rifat Önsoy, *Türklerde Millî Egemenlik ve Atatürk. Atatürk ve Millî Egemenlik Paneli* (Bildiriler), Mustafa Kemal Üniversitesi Yayınları, Antakya 1994, s. 16; Turhan Feyzioğlu, *Türk Millî Mücadelesinin ve Atatürkçülüğün Temel İlkelerinden Biri Olarak Millet Egemenliği*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, TTK Basımevi, Ankara 1988, s. 5.

2 Ferit Develioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat*, 7. Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Kurtuluş Ofset Basımevi, Ankara 1986, s. 177.

3 Hamza Eroğlu, *Atatürk ve Cumhuriyet*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, TTK Basımevi, Ankara 1989, s. 1.

Siyasî bir rejim olarak cumhuriyet, halka dayanan, gücünü halktan alan bir devlet şeklini ifade eder. Dolayısıyla iktidarın millete ait olduğu bir sistemdir⁴. Bu sebeple cumhuriyette egemenlik bir kişi veya zümreye değil, toplumun bütün kesimlerine aittir. Bu anlamda, başta devlet başkanı olmak üzere, devletin temel organlarında görev yapan kişilerin seçimle işbaşına geldikleri, bunların belirlenmesinde veraset sisteminin kesinlikle rol oynamadığı bir hükümet modelini benimser⁵.

Cumhuriyet fikri ilk defa Fransız İnkılâbının sonucunda ortaya çıkmıştır. Dar ya da geniş olmak üzere iki anlamda kullanılır. Dar anlamda, sadece devlet başkanının doğrudan veya dolaylı olarak halk tarafından belirli bir süre içinde seçilmesi, geniş anlamda ise; egemenliğin milletin bütününe ait olması kastedilir⁶.

Cumhuriyet aynı zamanda hem bir devlet, hem de bir hükümet şeklidir. Devlet şekli olarak cumhuriyet; egemenliğin bir kişi veya zümreye değil, toplumun bütününe ait olmasıdır. Hükümet şekli olarak ise; başta devlet başkanı olmak üzere, devletin başlıca temel organlarında görev alan kişilerin seçim ilkesine göre belirlendiği, dolayısıyla veraset sisteminin kesinlikle kabul edilmediği bir hükümet modelidir⁷.

2. Atatürk ve Cumhuriyet

a) Atatürk'ün Cumhuriyet Hakkındaki Düşünceleri

Atatürk'e göre cumhuriyet; fazilettir ve ahlâkî ve fazilete müstenit bir idare olarak, faziletli ve namuskâr insanlar yetiştirdiğinden⁸, Türk Mil-

4 H. Eroğlu, a.g.e., s. 2.

5 YÖK - Komisyon, *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II*, Atatürkçülük, YÖK Yayınları, Ankara 1986, s. 44.

6 Bu noktada Türkiye'de geniş anlamda kullanılan bir cumhuriyet söz konusudur. Çünkü, Türkiye'de sadece devlet başkanı değil, devletin yasama, yürütme ve yargı (Bazı yüksek mahkemelerde başkan ve üyelerin seçimle belirlenmeleri sebebiyle) gibi temel fonksiyonlarında görev alan kişiler de seçimle işbaşına gelirler. Bunların yanında Türkiye'de egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir.

7 Necat Tüzün, Mustafa Safran, *Atatürk İlkelerinde Devletçilik - Cumhuriyetçilik*, Ankara 1988, s. 10.

8 *Atatürk Diyor Ki*, MEB Yayınları, MEB Basımevi, İstanbul 1980, s. 14.

leti'nin karakter ve adetlerine en uygun idaredir. O, cumhuriyeti, Millî Hakimiyet temeline dayanan bir halk hükümeti olarak görür⁹ ve vatandaşın devlete, devletin de vatandaşa karşı hak ve görevlerini en iyi şekilde düzenleyen yönetim şekli olarak benimser.

b) Atatürk İle Cumhuriyet Kavramı Arasındaki İlişki

Aslında Atatürk ve cumhuriyet, birbirini tamamlayan ve tanımlayan iki kavramdır. Çünkü yakın tarihimizde Atatürk ve cumhuriyet kadar, birbirini bütünleyen kavramlar yoktur. Cumhuriyeti bütün yönleriyle anlayabilmek için Atatürk'ü, aynı şekilde Atatürk'ü anlayabilmek için de tam ve sağlam temellerden hareket ederek, cumhuriyeti tanımak gerekir. Çünkü Cumhuriyet, Atatürk'ün Türk millî varlığının korunması, refaha ve mutluluğa erişmesi için düşündüğü, ümit ve arzularını şekillendirdiği bir idare tarzıdır¹⁰.

Atatürk, gençliğinden beri cumhuriyet fikrini benimsemiş bir devlet adamıdır¹¹. O, daha 1902 yılında henüz Harp Akademisi'nin birinci sınıfındayken, hocası Osman Nizamî Paşa ile Osmanlı Devleti'nin geleceği üzerine yaptığı bir konuşmada, batılı anlamda yönetimden bahsetmiş ve inkılap sözünü dile getirmiştir¹². Yine 1905'te staj yapmak üzere Şam'a gitmeden önce arkadaşlarıyla yaptığı bir toplantıda; "Bu dava yıkılmak üzere bulunan bir imparatorluktan önce bir Türk Devleti çıkarmaktır". diyerek¹³ fikrini açıklarken, aynı zamanda amacının yeni bir devlet düzeni kurmak olduğunu ifade etmiştir.

Dolayısıyla Atatürk, gençlik yıllarından itibaren cumhuriyetin nasıl bir rejim olduğunu bilen ve milletin böyle bir idareye kavuşması ge-

9 Atatürk, *Nutuk*, C. II, Bugünkü Dille Yayına Hazırlayan Zeynep Korkmaz, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1984, s. 300.

10 Selahattin Demirkan, *Bir Millet'in Yarattığı Lider Mustafa Kemal Atatürk*, Belge Yayınları, İstanbul 1972, s. VII.

11 *Atatürk gençlik yıllarında özellikle Fransız İnkılâbı ve bu inkılâbı besleyen fikir akımlarıyla ilgili Fransızca eserler okuyarak cumhuriyeti öğrenmiş ve bu fikri benimsemişti.*

12 Ali Fuat Cebesoy, *Sınıf Arkadaşım Atatürk*, İstanbul 1967, s. 36.

13 A.F. Cebesoy, a.g.e., s. 108.

rektiğini düşünen bir kişidir. Hatta daha bu yıllarda, Türk Milleti'nin mutlaka cumhuriyet idaresine kavuşacağını söylemekten de çekinmemiştir¹⁴.

O, en büyük hayali olan Türk Milleti'nin cumhuriyet rejimine kavuşması hususunda ilk somut adımı, Erzurum Kongresi sırasında atmış¹⁵ ve Yaveri Mazhar Müfit Kansu'ya; "Zâferden sonra hükümet şeklinin cumhuriyet olacağını" söylemiştir¹⁶.

Ancak, Atatürk yapmayı planladığı işleri, zamanı gelince ve şartları oluşunca gerçekleştiren bir kişiydi¹⁷. Onun, daha Kurtuluş Savaşı'nın başlatılması aşamasında dile getirdiği, "Uygulamayı birtakım safhalara ayırmak, olaylardan ve olayların akışından yararlanarak milletin duygu ve düşüncelerini hazırlamak ve basamak basamak ilerleyerek hedefe ulaşmaya çalışmak gerekiyordu".¹⁸ şeklindeki prensibi, yukarıda söylediğimiz en güzel ispatıydı. Dolayısıyla O, ortaya koyduğu bu prensip çerçevesinde, gençliğinden beri hararetle savunduğu, Türk Milleti'nin cumhuriyet idaresiyle yönetilmesi gerektiği düşüncesinin gerçekleştirilmesi için bile, tam bağımsız yeni bir Türk Devleti kuruluncaya ve cumhuriyet ilan etmek için şartlar oluşuncaya kadar uzun süre beklemeyi uygun bulmuştur.

3. Türkiye'de Cumhuriyet'in İlanı

a) Yaşanan Evreler

Türkiye'de cumhuriyetin ilanı, kurucusu Atatürk'ün düşünceleriyle yakından ilgilidir¹⁹. Çünkü O, Türkiye'de demokrasi esaslarına uyan bir

14 İbrahim Kafesoğlu, Mehmet Saray; *Atatürk İlkeleri ve Dayandığı Tarihi Temeller*, Kazancı Matbaacılık Sanayii Yayınları, İstanbul 1983, s. 100.

15 Erzurum Kongresi 23 Temmuz - 7 Ağustos 1919 tarihleri arasında toplanmıştır. Yani daha Millî Mücadele'nin hazırlık çalışmalarının yapıldığı bir dönemdir. Dolayısıyla gerçekleşmemiş bir savaş söz konusudur. Atatürk'ün daha bu dönemde bir cumhuriyetten söz etmesi, Onun milletine olan güveninin ileri görülülüğünün bir göstergesidir.

16 Mazhar Müfit Kansu, *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, C. I, TTK Basımevi, Ankara 1988, s. 131.

17 Atatürk, *a.g.e.*, C. II, s. 540.

18 Atatürk, *a.g.e.*, C. I, s. 10-11.

19 H. Eroğlu, *a.g.e.*, s. 17.

cumhuriyet rejiminin kurulmasını daima samimiyetle istemiştir²⁰. Ancak, cumhuriyetle ilgili düşüncelerini çok önceden olgunlaştırmış olmasına rağmen, şartların oluşmasını beklemiştir. Dolayısıyla bu konuda yapılmış olan çalışmaların, tamamen Onun direktifleri doğrultusunda gerçekleştirildiğini söylemek yanlış olmaz.

Türkiye'de cumhuriyetin ilanı için gerçekleştirilen belli başlı çalışmaları, aynı zamanda yaşanan evreler olarak da ele almak mümkündür. Bu çerçevede, başta TBMM'nin açılması olmak üzere, Saltanatın kaldırılması ve tam bağımsızlığın elde edilmesi; hiç şüphe yok ki, cumhuriyete giden yolda alınan önemli mesafelerdir.

Aslında Millî Mücadele'nin devam ettiği günlerde; bütün zorluklara rağmen, 23 Nisan 1920'de Ankara'da toplanmış olan Meclisin, bizzat kendi varlığı bile, cumhuriyet yolunda atılmış büyük bir adım idi²¹. Çünkü Meclisin açılmasıyla Yeni Türk Devleti'nde millet egemenliği hakim kılınarak, Millî Egemenlik prensibi fiilen gerçekleştirilmiştir. Bu mecliste 20 Ocak 1921'de kabul edilen ilk Anayasada yer alan, "Hakimiyet Kayıtsız Şartsız Milletindir". ifadesine uygun olarak teşkil edilen siyasî rejim ise, ismi konulmamış bir cumhuriyetti²².

Atatürk, Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanması ve düşmanın Anadolu'dan atılmasından sonra, Türk Milleti'ni çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştıracak çalışmaları başlatmıştı. Her şeyden önce bu çalışmaların devletin yapısıyla ilgili olması gerektiğini düşünüyordu. Bu düşünce çerçevesinde, 1 Kasım 1922'de kabul edilen bir kanunla da Saltanat kaldırılmıştı. Saltanatın kaldırılması, aynı zamanda cumhuriyetin önünde yer alan bir engelin yok edilmesi demektir.

20 A. Afetinan, **Tarihten Bugüne**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, TTK Basımevi, Ankara 1970, s. 104.

21 Ankara'da Meclisin açılmasıyla Padişahın egemenliğine son verilirken, milletin egemenliği gerçekleştirilmiştir. Millî Egemenlik cumhuriyetin temel unsurudur. Dolayısıyla meclisin varlığı cumhuriyet için büyük bir aşamadır.

22 Hamza Eroğlu, **Türk İnkılâp Tarihi**, MEB Basımevi, İstanbul 1982, s. 270.

Yeni Türk Devleti, 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması'yla da Dünya Kamuoyuna kendisini kabul ettirmiş ve adeta varlığının teminatı olan bir tapu elde etmişti. Bu antlaşmanın imzalanmasıyla hiç şüphe yok ki, Atatürk'ün cumhuriyeti ilan etmek için baş şart olarak gördüğü tam bağımsızlık elde edilmiştir.

İşte, 23 Nisan 1920'de Millî Egemenliğin gerçekleştirilmesi, 1 Kasım 1922'de Saltanatın Kaldırılması ve 24 Temmuz 1923'te de Millî Bağımsızlığın sağlanması, Türkiye'de, cumhuriyetin ilanı için gerçekleştirilen hazırlık çalışmalarıdır.

b) Cumhuriyetin İlanı

Yeni Türk Devleti'nde, 1920 yılından itibaren Millî Egemenlik prensibi devletin temel taşı olarak belirlenmiş olmasına rağmen, devletin yönetim şekli açıkça belli değildi. Olağanüstü şartlarda hazırlanmış olan 1921 Anayasası zamanla ihtiyaçlara cevap verememişti²³. Bu Anayasaya göre, bir devlet başkanının ve kabine sisteminin olmaması sık sık hükümet bunalımlarına sebep oluyordu. Özellikle 25 Ekim 1923 günü Başbakan Fethi Beyin istifası ve yeni hükümetin kurulamaması²⁴ meclisin çalışma güçlüğüne ortaya koyarken, işlerin ne kadar ciddî olduğunu da gözler önüne sermişti.

28 Ekim akşamı, Çankaya'da yeni hükümetin kurulması çalışmaları sırasında, başsız bir devletin olamayacağı görüşünün ortaya çıkması ve orada bulunanlar tarafından, "dış ülkelerde, Türkiye'nin devlet başkanı bile yok" gibi sözler söylendiğinin ifade edilmesi üzerine²⁵ Atatürk, cumhuriyetin ilanı için beklenen günün geldiğini görerek, yanında bulunan Kemalettin Sami Paşa, Halit Paşa, Kazım Paşa (Özalp), Fethi Bey (Okyar), İsmet Paşa (İnönü), Fuat Bey (Bulca) ve Ruşen Eşref Bey'e (Ünaydın) "Yarım Cumhuriyeti İlan Edeceğiz", demiştir²⁶.

23 Mustafa Baydar, *Atatürk ve Devrimlerimiz*, 2. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1973, s. 157.

24 Atatürk, a.g.e., C. II, s. 541-542.

25 H. Eroğlu, a.g.e., s. 271.

26 Atatürk, a.g.e., C. II, s. 513.

Atatürk 28 Ekim gecesi İsmet Paşa ile birlikte 1921 Anayasası'nın devlet şeklini tespit eden maddelerinde değişiklik öngören bir kanun tasarısı hazırladı. Hazırlanan bu tasarı ile Anayasa'nın birinci maddesinin sonuna "Türkiye Devleti'nin hükümet şekli cumhuriyettir". ifadesi eklenirken, üçüncü madde de "Türkiye Devleti Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur. Meclis, hükümetin ayrıldığı idare kollarını bakanlar vasıtasıyla yönetir". şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca aynı tasarı ile sekizinci ve dokuzuncu maddeler de değiştirilerek şu maddeler yazılmıştır:

Madde - Türkiye Cumhurbaşkanı TBMM tarafından ve kendi üyeleri arasından bir seçim dönemi için seçilir. Cumhurbaşkanlığı görevi yeni cumhurbaşkanının seçilmesine kadar devam eder. Görev süresi biten cumhurbaşkanı yeniden seçilebilir.

Madde - Türkiye Cumhurbaşkanı devletin başkanıdır. Bu sıfatla lüzum gördükçe Meclise ve Bakanlar Kurulu'na başkanlık eder.

Madde - Başbakan Cumhurbaşkanı tarafından ve Meclis üyeleri arasından seçilir. Diğer bakanlar Başbakan tarafından ve yine meclis üyeleri arasından seçildikten sonra Cumhurbaşkanı tarafından hepsi birden Meclisin onayına sunulur. Meclis toplantı halinde değilse onaylama meclisin toplantısına bırakılır²⁷.

29 Ekim günü önce Halk Fırkası grubunda²⁸, daha sonra da Meclis Genel Kurulu'nda görüşülerek²⁹ kabul edilen bu tasarı ile birlikte, Muğla Mebusu Yunus Nadi Abaloğlu, Gelibolu Mebusu Celal Nuri İleri, Dersim Mebusu Feridun Fikri Düşünsel, Konya Mebusu Refik Koraltan, İzmit Mebusu İbrahim Süreyya Yiğit, Şarkikarahisar Mebusu Mehmet Emin

27 Atatürk, a.g.e., C. II, s. 543-544.

28 Halk Fırkası grubunda cumhuriyetin ilanı lehinde söz alarak konuşma yapan mebuslar şunlardır: Seyit Bey (İzmir), Yusuf Kemal Bey (Sinop), Eyüp Sabri Bey (Konya), Hamdullah Suphi Bey (Antalya), Abdurrahman Şeref Bey (İstanbul), İsmet Paşa (Malatya) ve Koca Ragıp Paşa (Kütahya).

Yurdakul, Muş Mebusu İlyas Sami Muş, Antalya Mebusu Rasih Kaplan, İstanbul Mebusu Ali Rıza, Aydın Mebusu Mazhar Germen, Erzurum Mebusu Raif Dinç, Bursa Mebusu Refet Bele, Niğde Mebusu Ebubekir Hazım Tepeyran, Kırşehir Mebusu Ali Rıza, Bolu Mebusu Cevat Abbas Gürer ve Biga Mebusu Mehmet Dinç tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne verilen cumhuriyetin ilanı yönündeki önerenin³⁰ de Meclis Genel Kurulu'nda kabul edilmesiyle, cumhuriyet resmen kabul ve ilan edilmiştir.

Daha sonra 1921 Anayasası'na, "Türkiye Devleti'nin hükümet şekli cumhuriyettir". ibaresinin eklenmesiyle, cumhuriyetin kabul ve ilanı işi gerek prosedür ve gerekse hukukî olarak tamamlanmıştır.

Türkiye'de cumhuriyet, Atatürk'ün millî bir sır olarak yıllarca kalbinde sakladığı, uğrunda bütün hayatını fedaya hazır olduğu ve büyük mücadeleler neticesinde elde ettiği bir sonuçtur³¹.

Türkiye'de cumhuriyetin ilanıyla kabine sistemine geçilirken, aynı zamanda devletin demokratikleşmesi yolunda büyük bir adım atılmış ve yapılacak olan inkılâplara ortam hazırlanmıştır.

Türkiye'de cumhuriyet, ırk, din, dil ve cinsiyet farkı gözetmeksizin bütün vatandaşların paylaştıkları ve faydalandıkları bir siyasî rejimdir. Bu rejimin özünü de eşitlik ilkesi teşkil etmektedir.

Cumhuriyet en gelişmiş ve en ileri devlet şekli olarak Türk İnkılâbı'nın hem ürünü hem de başarısıdır³². Dolayısıyla büyük bir mücadelenin sonucu ve yeni bir dönemin başlangıcı olarak, Türk Milleti'nin

29 Meclis Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında cumhuriyetin ilanı lehinde söz alan mebuslar şunlardır: Yunus Nadi Abaloğlu (Muğla), Vasıf Çınar (Saruhan), Eyüp Sabri (Konya), Yahya Galip Kargı (Kırşehir), Rasih Kaplan (Antalya), Mehmet Emin Yurdakul (Şarkikarahisar), Şeyh Saffet Yetkin (Urfa), Tunalı Hilmi (Zonguldak), Emin Sazak (Eskişehir), Avni Doğan (Bozok), Süleyman Sırrı İçöz (Bozok), Celal Nuri İleri (Gelibolu), Fikret Onuralp (Ertuğrul), Hakkı (Van).

30 **Cumhuriyetin İlanında Adı Geçenler**, Başbakanlık Basın - Yayın Genel Müdürlüğü Yayınları, Baylan Matbaası, Ankara s. 6.

31 S. Demirkan, a.g.e., s. VII.

32 N. Tüzün, M. Safran, a.g.e., s. 12.

bütün fertleri tarafından önemi kavranması ve sahip çıkılarak korunması gereken bir değerdir.

4. Cumhurbaşkanı'nın Seçilmesi

Her devlet sisteminde şüphesiz çeşitli isim, sıfat ve ünvanlar taşıyan bir devlet başkanı mevcuttur. Bu, cumhuriyetlerde de Cumhurbaşkanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de de 29 Ekim 1923 günü Anayasada yapılan değişiklikle; Türkiye Devleti'nin idare şeklinin cumhuriyet olduğu kabul ve ilan edildiğine göre, sıra cumhurbaşkanının seçilmesi işine gelmişti. Zaten aynı tarihli değişiklikle; "Türkiye Cumhurbaşkanı devletin başkanıdır". ve "Türkiye Cumhurbaşkanı TBMM tarafından ve kendi üyeleri arasından bir seçim dönemi için seçilir". gibi ifadeler yer alıyordu.

Bu noktada sıra Anayasaya göre bir cumhurbaşkanının seçilmesi işine gelmişti.

Aynı gün, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 158 milletvekilinin katılımıyla yapılan seçim sonucu Mustafa Kemal Atatürk oybirliğiyle Cumhurbaşkanlığı'na seçilmiştir³³.

Atatürk, Cumhurbaşkanı seçildikten sonra, cumhuriyetin ilanı ve kendisinin Cumhurbaşkanı seçilmesiyle ilgili olarak mecliste yaptığı teşekkür konuşmasında şunları söylemiştir:

"Saygıdeğer arkadaşlarım;

Dünya çapında önemli ve olağanüstü olaylar karşısında, saygıdeğer milletimizin gerçek uyanıklığına ve şuurulluğuna değerli bir belge olan

³³ Enver Behnan Şapolyo, *Kemal Atatürk ve Millî Mücadele Tarihi*, Berkalp Kitabevi. Ankara 1944, s. 344.

Teşkilât-ı Esasîye Kanununun bazı maddelerini açıklığa kavuşturmak için kurulmuş olan özel komisyon tarafından yüksek heyetinize teklif edilen kanun tasarıasının kabulü dolayısıyla, Türkiye Devleti'nin zaten bütün dünyaca bilinen, bilinmesi gereken mahiyeti, milletlerarası adıyla adlandırıldı. Bunun tabîî bir gereği olmak üzere bugüne kadar doğrudan doğruya Meclis Başkanlığı'nda bulundurduğunuz arkadaşımıza, yaptırdığınız bu görevi, Cumhurbaşkanı ünvanıyla yine aynı arkadaşınız, bu vezir arkadaşınıza tevcih ediyorsunuz. Bu münasebetle, şimdiye kadar hakkımda gösterdiğiniz sevgi, samimiyet ve güveni bir defa daha göstermekle, yüksek değerliliğinizi ispat etmiş oluyorsunuz. Bundan dolayı yüce heyetinize gönlümün bütün samimiyeti ile teşekkürlerimi arz ederim.

Efendiler,

Asırlardan beri Doğuda haksızlığa ve zulme uğramış olan milletimiz, Türk Milleti, gerçekte soydan sahip bulunduğu yüksek kabiliyetlerden yoksun zannediliyordu.

Son yıllarda milletimizin fiilî olarak gösterdiği kabiliyet, istidat ve kavrayış, kendi hakkında kötü düşünenlerin ne kadar gafil ve ne kadar gerçeği görmekten uzak, görünüşe aldanan insanlar olduğunu pek güzel ispat etti. Milletimiz kendisinde var olan vasıfları ve değeri, hükümetin yeni adıyla, medeniyet dünyasına çok daha kolaylıkla gösterebilecektir. Türkiye Cumhuriyeti, dünya devletleri arasında tuttuğu yere layık olduğunu eserleriyle ispat edecektir.

Arkadaşlar,

Bu yüksek rejimi yaratan Türk Milleti'nin son dört yıl içinde kazandığı zafer, bundan sonra da birkaç misli olmak üzere kendini gösterecektir. Bendeniz, kazandığım bu güven ve itimada layık olmak için, pek önemli gördüğüm bir noktadaki ihtiyacı arz etmek mecburiyetindeyim. O ihtiyaç, yüce heyetinizin şahsıma karşı gösterdiği sevgi, güven ve desteğin devamıdır. Ancak bu sayede ve Tanrının yardımıyla, bana ver-

diğiniz, vereceğiniz görevleri en iyi şekilde yapabileceğimi ümit ediyorum.

Daima sayın arkadaşlarımla ellerine çok samimi ve sıkı bir şekilde yapışarak, kendimi onların şahıslarından bir an bile uzak görmeyerek çalışacağım. Daima milletin sevgi ve güvenine dayanarak hep birlikte ileri gideceğiz. Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır"³⁴.

Atatürk, bu tarihten ölümüne kadar, onbeş yıl oniki gün Cumhurbaşkanlığı görevini sürdürmüştür. Kırkiki yaşında Cumhurbaşkanı seçilen Atatürk, bu güne kadar seçilen cumhurbaşkanları arasında en genç cumhurbaşkanı olmak payesini de elinde bulundurmaktadır.

Atatürk, onbeş yıllık cumhurbaşkanlığı sırasında, 29 Ekim 1923, 20 Ekim 1927, 4 Mayıs 1931 ve 1 Mart 1935'te olmak üzere, bu göreve dört defa seçilmiştir³⁵.

5. Cumhuriyetin Temel İlkeleri

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu günden beri kendisine güç veren ve Atatürk ilke ve inkılâpları olarak anılan çeşitli prensiplerin yanında, her zaman dayandığı iki temel ilke söz konusu olmuştur. Bunlar, şartları içerisinde demokratik yönetim şekli ve bilimsel düşünce yapısıdır. Bu çerçevede, cumhuriyetin bütün kurum ve kuruluşları, bir yandan "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir"., öte yandan "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir". ilkesine göre şekillenmiş ve cumhuriyet, demokratik yönetim ile bilimsel düşünce biçiminin özlerinin aynı olduğu bilinci üzerinde yüklenmiştir³⁶.

34 Atatürk, a.g.e., C. II, s. 550-551.

35 Pars Tuğlacı, *Çağdaş Türkiye*, C. 2, İstanbul 1989, s. 675.

36 Özer Ozankaya, *Cumhuriyet Çımarı*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1996, s. 22-23.

Ayrıca, özgürlük ve her alanda tam bağımsızlık da cumhuriyetin değişmez ilkelerinden ve Türk Milletine kazandırdığı temel kavramlardandır³⁷. Aslında cumhuriyet bu iki kavramdır. Bu kavramlardan herhangi birisinin yok olması veya içinin boşaltılması, gerçek anlamda bir cumhuriyetin varlığından söz edilememesi anlamına gelir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni öyle sağlam ilkelere dayandırmıştır ki; bu ilkeler bütün uygar insanlığın özlemine çeke geldiği, demokratik toplumsal düzenin hem ulusal, hem de uluslararası düzeydeki gereklerini, tutarlı ve içtenlikli bir biçimde karşılayabilecek niteliktedirler³⁸.

Bu ilkeler, etkinliği sürekli artmakta olan çağdaş bilim ve teknolojiyi teşvik etmesi ve yeni buluşlara açık olması sebebiyle her alanda sağlanan gelişmelerle, günümüz insanlığının en başta gelen özlemlerinden birisi haline gelmiş olan, insan hak ve özgürlüklerinden elde edilmesi ve bunların uluslararası adaletli bir barışa uygun biçimde kullanılmasını sağlayabilecek yapıdadırlar³⁹.

6. Cumhuriyet'in Değişmez Nitelikleri

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Anayasa'da ifadesini bulduğu şekliyle, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olmak gibi değişmez niteliklere sahiptir.

Bu nitelikler ile özdeşleşmiş olan Türkiye Cumhuriyeti, kısa zamanda her alanda büyük gelişme göstermiştir. Ancak kısa süreli bir gelişme ve değişme ile yetinmeyen Cumhuriyet, her zaman bunu sürekli kılmanın arayışı içinde olmuştur.

37 S. Demirkan, a.g.e., s. VIII.

38 Aynı eser, s. 15.

39 Ö. Ozankaya, a.g.e., s. 16.

Kuruluşundan itibaren çeşitli alanlarda ilerlemeler sağlanmış olmasına rağmen, bunu tam anlamıyla yeterli bulmamış ve bugün hâlâ halkın çağdaş ve modern anlamda bir hayat sürmesini sağlamak amacıyla büyük arayışlar içerisine girmiştir.

Bu noktada, özellikle cumhuriyetin değişmez nitelikleri, aynı zamanda devletin kalkınma ve halkın çağdaş ve modern yaşamak arzusunun güvencesi durumundadırlar.

a) Demokratik Olmak

Millî Mücadele yıllarından itibaren, milletine olan güveninin bir sonucu olarak, "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" ifadesine uygun bir şekilde, Türkiye'de Millî Egemenlik prensibini gerçekleştirmek düşüncesiyle hareket etmiş olan Atatürk, bu ifadeyi, 1921 Anayasası'na da koyarak işi hukuki anlamda güvence altına almıştır.

Cumhuriyet ilan edildikten sonra da anayasadaki yerini koruyan bu anlayış, şüphesiz Türkiye'ye demokrasinin getirilmesinde büyük rol oynamıştır.

Gençlik yıllarından itibaren Türk Milleti'nin demokrasiye kavuşması için büyük çaba sarfeden Atatürk'ün, bu çabaları boşa gitmemiş ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti, demokratik bir cumhuriyet olarak dünya devletleri arasındaki yerini almıştır.

Demokrasi günümüzde en iyi idare şekli olarak kabul edilmektedir. Hiç şüphe yok ki, demokratik cumhuriyet, Türk Milleti'nin karakterine en uygun idare olarak, onun çağdaş ve modern yaşamasını sağlayacak bir yönetim tarzıdır. Bu cümleden olarak, her şeyden önce Türk Milleti'nin Batı milletleriyle aynı siyasî haklara sahip olması ancak böyle bir idare sayesinde mümkün olmuştur.

Ayrıca, sadece demokrasiyle idare edilen ülkelerde, birey ve toplum, bir takım insan hak ve özgürlüklerine sahiptirler. Yani insanlar hak et-

tikleri değeri sadece demokratik ülkelerde kazanabilmişlerdir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti de, aynı zamanda demokratik niteliği sayesinde dünyada halkına insan olmanın onur ve mutluluğunu yaşatabilen devletlerden birisi olmuştur ve anayasal güvence altındaki bu niteliğinin değiştirilmesi söz konusu değildir.

b) Laik Olmak

Klasik anlamda din ile devlet işlerinin birbirinden ayrılması demek olan laiklik, devlet işlerinin din kurallarına göre değil, akla, mantığa ve bilimsel sonuçlara göre yürütülmesini amaçlar. Bu anlamda, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin; akla, mantığa ve bilimin doğrularına göre yönetilmesi amaçlandığından, devlete böyle bir nitelik kazandırılmıştır.

Laiklik, dinin devlet hayatından çıkarılmasını öngördüğünden, devlet bazında hiç bir dini benimsemez ve bütün dinlere aynı mesafede olmayı gerektirir. Ancak, her şeyden önce hurafelerden uzak bir din öğretimini öngördüğünden, en başta din adına yapılabilecek yanlışların önleyicisi ve bireyin din ve vicdan hürriyetinin güvencesidir.

Ayrıca laiklik, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel dayanak noktalarından birisi olan, "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir". cümlesinde ifadesini bulan anlayışın gerçekleşebilmesini ve cumhuriyetin bütün kurum ve kuruluşlarının akla, mantığa ve bilime dayandırılabilmesini sağlayan bir niteliğidir.

c) Sosyal Devlet Olmak

Türkiye Cumhuriyeti'nin bir başka niteliği de sosyal devlet olmasıdır. Sosyal devlet; halkını kucaklayan, sıkıntılarını çözmek için çalışan ve toplumsal ve bireysel anlamda, her alanda bütün vatandaşlarının hayatını güvence altına almayı amaçlayan bir devlet modelidir.

Bu anlamda Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kuruluşundan beri be-

nimsediği bu niteliğine bağlı olarak, halkının çeşitli istek ve beklentilerine uygun olarak onlara her türlü hizmeti götürmeye çalışmıştır.

d) Hukuk Devleti Olmak

Türkiye Cumhuriyeti aynı zamanda bir hukuk devletidir. Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen inkılaplarla, hukuk alanında da laiklik benimsenmiş ve dinî anlayışa uygun tanzim edilmiş olan kurallar kaldırılarak, yerlerine akla, mantığa ve bilime dayanan kurallar kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde, hukukun üstünlüğü ilkesi benimsenmiş ve herkesin kanun önünde eşit olduğu prensibi hukukun değişmez niteliklerinden birisi olarak kabul edilmiştir. Ayrıca adaletin yerini bulmasını sağlamak maksadıyla da hakimlere baskı yapılmasının önüne geçilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bu niteliği ile, bütün işlerin hukuka uygun gerçekleştirilmesi ve bütün vatandaşların can, mal ve namus güvenliklerinin sağlanarak, mutlu bir hayat sürmeleri amaçlanmıştır.

7. 75. Yılında Cumhuriyet

a) Uluslararası İlişkiler Açısından Türkiye'nin Önemi

Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde kurulduğu Anadolu toprakları yani Türkiye, ticaret yollarının kavşağında olması, Akdeniz ve Karadeniz gibi denizlere açılması ve Orta Doğu ve Kafkaslara hakim bir konumda bulunması sebebiyle, askerî, siyasî ve ekonomik bakımlardan oldukça önemli bir bölgedir. Bu sebeple bölge, tarih boyunca bir çok medeniyetin ortaya çıktığı yer ve büyük devletlerin ilgi odağı olmuştur.

Bilindiği gibi son yüzyıllarda, bütün dünyada petrol temel enerji kaynağı olarak kullanılmaktadır. Bu durum zengin petrol rezervlerine sahip

Ortadoğu ve Kafkaslar'a komşu bulunan ve buralarda huzur ve istikrarın sağlanması noktasında etkin bir rol oynayabileceği şüphe götürmeyen Türkiye'nin önemini daha da arttırmıştır. Türkiye'nin özellikle Kafkaslarda çıkarılacak petrolün dünya pazarlarına ulaştırılması sırasında kilit bir konumda bulunması ve Kafkaslarla ilgilenmek isteyen büyük devletlerin, Türkiye'yi bir üs ve basamak olarak kullanmak arzusu ise, ileriye dönük olarak bu durumun devam edeceğinin bir göstergesidir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, uluslararası ilişkilerde ABD merkezli bir konjoktürel yapının hakim olması, özellikle Orta Doğu ve Kafkaslarla ilgili değişik politikaların uygulanmasında çeşitli şekillerde Anadolu topraklarına, dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ihtiyacı daha da arttırmıştır. Bu durum büyük devletler açısından her ne surette olursa olsun bu bölgeyle ilgilenmek ve kontrol altında tutmak için çalışmak gerekliliğini bir defa daha ortaya koymaktadır.

Bugün için, değişen dünya düzeni olarak tabir edilen ve yeni şartlara göre oluşan bu yeni dönemde, özellikle büyük devletler arasındaki petrole hakim olma mücadelesi, Soğuk Savaş Yıllarında olduğu gibi günümüzde de Türkiye'nin önemini muhafaza etmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'yi kontrol altında tutabilmek için, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni zayıflatmak ve Onun zayıflamasıyla ortaya çıkacak yeni durumdan faydalanmak isteyen devletler mevcuttur. Bu çerçevede, menfaatleri icabı Türkiye'yi zayıflatmaya çalışan çeşitli büyük devletlerin yanında, özellikle Yunanistan ve Suriye; yetmişli yıllarda Ermeni terörü ve sağ-sol tandanslı anarşi ve terörü, bugün de bölücü terör örgütü PKK'yı açıkça desteklemektedirler.

Hatta bu devletler, Türkiye'yi güçsüz düşürmek için Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan insanların, farklı yapısından kaynaklanan değişik durumlarından faydalanmaya çalışmaktadırlar. Bu çerçevede, özellikle Türkiye'deki din, dil, kültür ve etnik farklılıklara dayanarak, Türk Milleti'ni bölmek amacıyla provakasyonlar bile ter-

tipleyeabilecekler ve böylelikle halkı birbirine düşman ederek, ortaya çıkacak iç karışıklıktan istifade etmeye çalışacaklardır. Bu sebeple Türk Milleti'nin bütün fertlerinin her zaman uyanık ve tedbirli olmak gerekliliği vardır.

b) Türkiye'yi (Anadolu'yu) Elde Tutmanın Anlamı

Tarihî süreçte, Anadolu'nun Türkler tarafından vatan yapıldıktan sonra, her zaman düşmanlara karşı başarıyla müdafaa edilmiş olması, burayı ele geçirmeye çalışanları çeşitli arayışlara sevk etmiştir. Eski devirlerde Haçlı Seferleri düzenleyerek Anadolu'yu ele geçirmeye çalışan Türk ve İslam düşmanları, bugün de değişik zamanlarda değişik metotlarla amaçlarına ulaşmaya çalışmaktadırlar. Bunlar, tarih boyunca istedikleri gerçekleşmeyince de, Türkler'e karşı düşmanlık siyaseti güderek, bu bölgede kurulmuş Türk Devletleri'ni zayıflatmak ve nihaî hedef olarak Türkiye topraklarını ele geçirmek için hesaplar yapmışlardır.

Bu çerçevede özellikle, Şark Meselesi⁴⁰ ve Oryantalizm⁴¹ kavramlarıyla, Türk Milleti'ni zayıflatmak ve Türk Devleti'ni yıkmak düşüncesi sürekli gündemde tuulmaya çalışılmıştır. Bu gün için bu faaliyetlerin şekil ve görüntüsü değiştirilse de esas hedeflerini muhafaza ettikleri malumdur⁴².

Geçmişte, Haçlı Seferleri, Şark Meselesi ve Oryantalizm gibi kavramlarla, yeni nesillere aktarılan Türk düşmanlığı ve Türkiye'yi ele geçirme arzusu, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra da, kav-

40 Şark Meselesi; İlk defa 1815 Viyana Kongresi sırasında kullanılan politik bir terimdir. Çeşitli zamanlarda değişik manalarda kullanılmış olan bu terim, XIX. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı toprak bütünlüğünün korunması ve ikinci yarısında Avrupa'daki Türk topraklarının paylaşılması anlamında kullanılmış iken, XX. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin bütün topraklarının bölüşülmesi manasında yorumlanmış ve kullanılmıştır.

41 Oryantalizm; Aslında Avrupa'nın Doğu düşüncesinin bilimidir. Batıda gelişmiş olan bu bilim, doğuyu inceleyerek, doğuyu anlatmaya çalışır. Bu anlamda, Batının dışındaki ayrı bir dünyanın öğrenilmesi, yönlendirilmesi ve daha sonra kullanılması için gösterilen gayretleri ifade eder. Genel olarak, güçlü Batının, zayıf Doğu üzerinde otorite kurma ve bunu devam ettirebilme politikalarının tamamıdır.

42 Halil Ergene, **Neden Hedef Türkiye?**, 1. Baskı, Kiyap Yayın Dağıtım Yayınları, Odak Ofset Matbaacılık, Ankara 1993, s. 13.

ramların isimlerinin değiştirilmesine ve amaçları farklıymış gibi gösterilmeye çalışılmasına rağmen, aynen devam ettirilmektedir.

Hiç şüphe yok ki, Türk dūřmanları tarafından gerçekleştirilen bu çalışmaların temel amacı, bu önemli topraklara hakim olabilme arzusudur. Bu sebeple, Türk Milleti, Anadolu'yu elde tutabilmek için, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni güçlü kılmak mecburiyetindedir. Yani, Türk Milleti için Türkiye'yi (Anadolu'yu) elde tutmak demek, "Cumhuriyeti Yařatmak" ile eř anlamlıdır.

c) Cumhuriyeti Yařatmak

Tarih içinde mevcut olan Türk dūřmanlıęı anlayıřı, cumhuriyetin ilanından sonra, özellikle Batı'da, Türkiye Cumhuriyeti'ne dūřmanlık řekline dönüşmüřtür. Dıřarıdaki bu cumhuriyet dūřmanları, cumhuriyet ilan edildięi zaman bu duygularını; "Türkiye Cumhuriyeti beř yıl bile yařayamaz." sözleriyle ifade etmiřlerdir. Bu sözler, aslında Türkler'e ve Türkiye Cumhuriyeti'ne dūřman olanların bir temennisidir.

Dışarıdaki bu cumhuriyet dūřmanlarının yanında, içeride de cumhuriyetin ilanıyla menfaatleri zedelenmiş olan kiři ve gruplar mevcut olmuştur. Bu kiři ya da gruplar, görünüşte çeşitli bahaneler ileri sürerek, gerçekte ise; kişisel menfaatleri zarar gördüğü için, cumhuriyete dūřman kesilmişler ve her fırsatta onun karşısında yer alarak yıkmaya çalışmışlardır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında mevcut olan cumhuriyet dūřmanlıęı, bugün de içeride ve dışarıda değişik kimliklere bürünerek devam etmektedir. Bu noktada, Türk Milleti'nin bütün fertleri, cumhuriyet dūřmanlarını tanımak ve cumhuriyeti korumak için tedbirler almak durumundadırlar. Bu şüphesiz, Atatürk'ü ve Onun yaptıklarını ve yapmak istediklerini çok iyi bilmekle mümkün olacaktır. Çünkü ancak böylelikle, gerçekte varlığımızı korumak igüdümüzden başlayarak, milletimizi ve

devletimizi yabancı boyunduruğuna düşürmemek inancımız ile özgür ve bağımsız olmak idealimiz her zaman gerçekleşebilecektir⁴³.

Ancak, cumhuriyet düşmanları, cumhuriyete zarar verebilmek noktasında zaman zaman değişik metotlarla karşımıza çıkmaktadırlar. Bu çerçevede, özellikle cumhuriyetin ilk günlerinden beri, Atatürk ve Onun prensip, fikir, ilke ve inkılaplarına karşı yapılan hücumlarla, gerçekte cumhuriyete yönelmişler ve bu saldırılarla onu yok etmeyi amaçlamışlardır. Çünkü cumhuriyet düşmanları, Atatürksüz cumhuriyetin olmayacağını; cumhuriyetsiz bir Atatürk'ün ise, ancak bir millet hayatına her zaman gelebilecek asker veya sivil liderlerden biri sayılacağı gerçeğini çok iyi bilmektedirler. Bu sebeple cumhuriyeti yıkmak için Atatürk'e, Atatürk'ü yok etmek için de cumhuriyete saldırmaktadırlar.

Ayrıca, cumhuriyetin temel dayanağı olan Millî Hakimiyet ve Millî İradeye yönelmiş düşünce, fikir, eylem ve uygulamalar da, gerçekte cumhuriyete yönelmiş hareketlerdir⁴⁴.

Cumhuriyetin iç ve dış düşmanlarının onu yıkmak için giriştikleri çeşitli faaliyetleri gören ve cumhuriyet aleyhine söylenen sözlerin ne anlama geldiğini çok iyi bilen Atatürk ve Türk Milleti, beş yıl bile yaşayamaz denilen cumhuriyetin, üstüne bir beş yıl daha yaşadığı onuncu yılında, Cumhuriyet Bayramı kutlamalarını görkemli törenlerle gerçekleştirecek, bütün dünyaya ve cumhuriyet düşmanlarına, her şeye rağmen cumhuriyetin dimdik ayakta olduğunu göstermişlerdir.

Bugün, içinde bulunduğumuz durum çok daha elverişlidir. Çünkü Türk Milleti ve Türkiye Cumhuriyeti, cumhuriyetin ilk yıllarına kıyasla her alanda çok daha güçlüdür. Bu durum, örneğin bazı alanlarda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 75 yılda aldığı mesafeyi rakamlarla ortaya koyduğumuzda çok daha somut bir şekilde görülmektedir.

43 S. Demirkan, a.g.e., s. VII.

44 S. Demirkan, a.g.e., s. VIII.

Nüfus⁴⁵

Yıl	Nüfus	Yıllık Nüfus Artış Hızı
1927	13.648.000	% 21.10
1990	56.473.000	% 21.71
1995	Yaklaşık 65.000.000	Yaklaşık % 20

Eğitim (İlkokullar)⁴⁶

Yıl	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
1923-24	4.894	10.238	341.941
1994-1995	48.429	233.073	6.466.648

Eğitim (Yüksekokullar)⁴⁷

Yıl	Okul Sayısı	Öğr. Elemanı Sa.	Öğrenci Sayısı
1923-24	9	307	2914
1994-95	741	44086	1.170.320

Eğitim (Okur-Yazarlık Durumu)⁴⁸

(6 Yaş ve Daha Yukarısı)

Yıl	Nüfus	Okuma-Yazma Bilen	Okuma-Yazma Bilmeyen	Okur-Yazar Oranı
1935	12.863.000	2.476.000	10.387.000	% 12.24
1990	49.143.000	39.555.000	9.588.000	% 80.47

45 İstatistik Göstergeler 1923 - 1995, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara 1996, s. 3.

46 Aynı eser, s. 50.

47 Aynı eser, s. 54.

48 Aynı eser, s. 4.

Enerji⁴⁹

Yıl	Elektrik Enerjisi Tüketimi
1945	4.427.000.000. kwh
1995	614.009.000.000 kwh

İthalat - İhracat⁵⁰

Yıl	İthalat \$	İhracat \$
1923	87.000.000	51.000.000
1995	35.709.000.000	21.636.000.000

Gayrı Safi Millî Hasıla⁵¹

Yıl	Kişi Başına TL.
1923	952.600
1995	7.644.206.056

Yukarıda çeşitli alanlara dair verilmiş olan bilgiler incelendiğinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin geçen zaman içerisinde geldiği nokta gerçekten de büyük başarı sayılabilecek niteliktedir. Bu sebeple, zor şartlarda cumhuriyeti kuran ve yaşatan Atatürk ve arkadaşlarına göre, bugün cumhuriyetin geldiği bu noktayı da gördükten sonra bizim işimizin, yani cumhuriyete sahip çıkmak, korumak ve ileriye götürmek işinin çok daha kolay olduğu şüphesizdir. Dolayısıyla günümüzde de cumhuriyet düşmanlarının mevcut olmasına rağmen, cumhuriyet açısından endişelenecek bir durum söz konusu değildir.

Atatürk'ün; "Bugün ulaştığımız sonuç, asırlardan beri çekilen millî felaketlerin yarattığı uyanıklığın eseri ve bu aziz vatanın her köşesini su-

49 Aynı eser, s. 164.

50 Aynı eser, s. 258-259.

51 Aynı eser, s. 410.

layan kanların bedelidir. Bu sonucu Türk gençliğine emanet ediyorum. Ey Türk gençliği! Birinci vazifen Türk İstiklâli'ni, Türk Cumhuriyeti'ni ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir..." sözleriyle⁵², gençliğe emanet ettiği cumhuriyet, 75. yılında da, hiç şüphe yok ki emin ellerdedir.

Ancak, Türk Milleti için sadece cumhuriyetin emin ellerde olması yeterli değildir. Bunun yanında, cumhuriyetin mutlaka çok daha güçlü kılınması gereği vardır. Bunu gerçekleştirmek için de Dünyada her alanda baş döndürücü bir hızla yaşanan gelişmelerin tam merkezinde yer almak ve bütün bilim dallarında ileri gitmek lazımdır. Şüphesiz, bu ideal duruma ulaşmış bir Türkiye ve çağdaş uygarlık seviyesinin en üst noktasına gelmiş Türk Milleti'nin sahip olduğu cumhuriyet, çok daha arzulanan ve ulaşılacak istenen bir cumhuriyet olacaktır. Bu sebeple, Türk Milleti'nin bütün fertleri kendi üzerlerine düşen sorumluluğun gereğini yerine getirebilmek için, çok daha fazla çalışmak mecburiyetindedirler. İşte o zaman güçlü ve özlenen cumhuriyete kavuşmak mümkün olacaktır.

Atatürk özellikle cumhuriyetin kuruluş yıldönümlerinde düzenlenen törenlerle, bütün dünyaya, kurduğu cumhuriyetin emin ellerde olduğunu göstererek, cumhuriyet düşmanlarına gerekli mesajları vermişti. Bizler de bugün 75. yılını idrak ettiğimiz cumhuriyeti, daha da güçlü bir hale getirerek, ebediyete intikal eden yıllarda daha görkemli törenlerle kutlamalı ve böylelikle bize bu emaneti bırakanların mesajlarını tekrarlayarak, onu en iyi şekilde korumalı ve sonsuza kadar yaşatmalıyız.

52 Atatürk, a.g.e., C. II, s. 607.